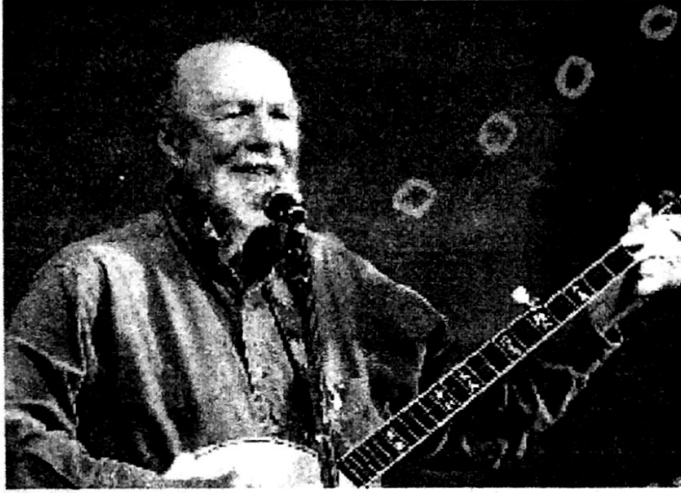

পিট চিগাৰ : এক সুৰীয়া ব্যক্তিত্ব

পৰাগ কুমাৰ ডেকা

‘ক্ৰিয়েবৰাটাৰ’ সংগীতানুষ্ঠানত পিট চিগাৰ, ২০১২ চনৰ জুন মাহত

চিগাৰৰ গীতৰ এই চমৎকাৰ নিৰ্বাচনে এই কথাকে কয়, যে তেওঁ সংগীতক মাথোঁ এক ৰাজনৈতিক বা আদৰ্শবাদী হাতিয়াৰ বুলিও নাভাবে। তেওঁৰ কাৰণে সংগীতৰ গুৰুত্ব, অৰ্থ অতি ব্যাপক। সংগীত মানুহৰ জীৱনৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংশ আৰু সেয়ে ভাল সংগীতে মানুহৰ জীৱনৰ সকলোবোৰ দিশেই প্ৰতিফলিত কৰিব লাগিব—খং, দুখ, প্ৰেম, বিৰহ, প্ৰতিবাদ—সকলোবোৰ।

পৰাগ কুমাৰ ডেকা ইংৰাজী সাহিত্যৰ এম এ (২০১২) আৰু এজন উদীয়মান লেখক, অনুবাদক আৰু গল্পকাৰ। ফোন : ৯৮৫৯২-৩৬৪৪৮

“This machine surrounds hate
and forces it to surrender.”

এয়া হৈছে বিশ্বখ্যাত শিল্পী, আমেৰিকাৰ লোকসংগীতৰ প্ৰবাদ পুৰুষ পিট চিগাৰৰ চিৰসহচৰ বাদ্য বেঞ্জখনত লিখিত এক বিখ্যাত বাক্য। তেওঁৰ বাদ্যযন্ত্ৰখনৰ এই ঘোষণাটিৰ দৰে চিগাৰেও যোৱা প্ৰায় সত্তৰ বছৰে তেওঁৰ সংগীত আৰু অন্যান্য কাম-কাজৰ মাজেৰে অহৰহ এই একেটা চেপ্তাই চলাই আহিছে—ঘৃণা, অন্যায়, অসমতা আদিক উচ্চ মানৱীয় প্ৰমূল্যসমূহৰ আগত নতশিৰ হ’বলৈ বাধ্য কৰা।

পিট চিগাৰৰ জন্ম ১৯১৯ চনৰ ৩ মে’ত, আমেৰিকাৰ মেনহেটন অঞ্চলত। চিগাৰৰ পিতৃ চাৰ্লচ চিগাৰ (১৮৮৫-১৯৭৯) আছিল এগৰাকী সঙ্গীত বিশেষজ্ঞ আৰু তেওঁৰ মাতৃ কনচটেন্স চিগাৰ আছিল এগৰাকী পেচাদাৰী বেহেলাবাদক আৰু সঙ্গীত শিক্ষয়িত্ৰী। চিগাৰৰ পিতৃৰ দ্বিতীয়া পত্নী ৰুথ ক্ৰফ’ৰ্ড চিগাৰ আছিল আমেৰিকাৰ এগৰাকী আগশাৰীৰ আধুনিকতাবাদী সঙ্গীত শিল্পী তথা লোকসঙ্গীতৰ বিশেষজ্ঞ। চাৰ্লচ আৰু ৰুথ চিগাৰৰ কেওগৰাকী সন্তানেই, যথা, পেগী চিগাৰ, মাইক চিগাৰ, বাৰবাৰা চিগাৰ আৰু পেনেল’প চিগাৰ কালক্ৰমত আমেৰিকাৰ আৰু ব্ৰিটেইনৰ (পেগী চিগাৰ) লেখত ল’বলগীয়া গায়ক আৰু লোকসঙ্গীত শিল্পীত পৰিণত হয়।

১৯১২ চনত চাৰ্লচ চিগাৰক কেলিফৰ্নিয়া বিশ্ববিদ্যালয়ে তেওঁলোকৰ অধীনত সঙ্গীতৰ বিভাগ এটা আৰম্ভ কৰাৰ বাবে আমন্ত্ৰণ কৰি নিয়ে। কিন্তু তেওঁৰ স্পষ্ট দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ বিৰোধী বক্তব্যৰ বাবে চাৰ্লচক ১৯১৮ চনত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা পদত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য কৰা হয়। ১৯১৯ চনত জন্ম হয় চাৰ্লচ আৰু কনচটেন্সৰ তৃতীয় সন্তান পিট চিগাৰৰ আৰু তেওঁৰ জন্মৰ ওঠৰ মাহ পাছতে তেওঁৰ পিতৃ-মাতৃ আমেৰিকাৰ দক্ষিণৰ অঞ্চলবোৰৰ ভ্ৰমণত ওলায়, সেই অঞ্চলবোৰৰ খাটি খোৱা মানুহবোৰৰ গীতখিনি চহৰাঞ্চলৰ মানুহৰ আগলৈ উলিয়াই নিয়াৰ লক্ষ্যৰে।

প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধই জেঁকাৰি যোৱা এক ক্ষণত জন্ম হোৱা চিগাৰৰ জীৱন মুঠেও মসৃণ নাছিল। চিগাৰৰ শৈশৱ আৰু কৈশোৰ পাৰ হৈছিল ত্ৰিছৰ দশকৰ আমেৰিকাৰ অৰ্থনৈতিক সংকটৰ কালত। যৌৱনত ভৰি খোৱা সময়ত আমেৰিকা আৰু সমগ্ৰ বিশ্ব জুৰি আৰম্ভ হৈছিল দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ কুঁজ-কাৰাজ। ছাত্ৰাৱস্থাতে চিগাৰে ‘আমেৰিকান ছাত্ৰ সংস্থা’ত যোগদান কৰে আৰু তাৰ পাছত ‘য়াং কমিউনিষ্ট লীগ’ৰ সভ্য ৰূপে ভৰ্তি হয়। ফলত চিগাৰে হাৰ্ভাৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ জলপানি হেৰুৱায়, আৰু ১৯৩৮ চনত তেওঁ বিশ্ববিদ্যালয় এৰিবলগীয়া হয়। কমিউনিষ্ট দলৰ সভ্য হিচাবেই দ্বিতীয়

বিশ্বযুদ্ধৰ আগে আগে চিগাৰ জড়িত হৈ পৰে আমেৰিকাৰ বৰ্ণ-বৈষম্য বিৰোধী আন্দোলনৰ সৈতে।

ইতিমধ্যে আমেৰিকাত লোকসংস্কৃতিৰ গৱেষক আৰু সংৰক্ষক জন ল'মেক্স আৰু পল ৰবচন, ষ্টিভ লেড্বেলি, উডি গাথৰি আদি শিল্পী-গায়কৰ উদ্যোগত লোকসঙ্গীতৰ চৰ্চাৰ এক সুবিধাজনক পৰিবেশ গঢ় লৈ উঠিছিল। বিংশ শতিকাৰ ত্ৰিছৰ দশকৰ শেষৰ ফালে, হাৰ্ভাৰ্ড এৰি অহাৰ পিছত চিগাৰে জন ল'মেক্স আৰু তেওঁৰ লোকসংস্কৃতিৰ গৱেষক পুত্ৰ এলেন ল'মেক্সৰ সৈতে নিউয়ৰ্কৰ 'লাইব্ৰেৰি অব কংগ্ৰেছ'ত আমেৰিকান লোকসংগীতৰ সংকলক আৰু গায়ক হিচাপে যোগদান কৰে। তাত থাকোতেই তেওঁৰ পৰিচয় ঘটে উডি গাথৰিৰ লেখিয়া আন আন সৃষ্টিশীল লোকসংগীত শিল্পী-গায়কসকলৰ সৈতে। গাথৰিক লগ পোৱাৰ পাছতে বামপন্থী আন্দোলন আৰু শ্ৰমিক সংঘৰ সৈতে চিগাৰৰ সম্পৰ্ক আৰু গভীৰ হয়। দুয়ো এলেন ল'মেক্সৰ সৈতে লগ হৈ শ্ৰমিক আৰু বনুৱাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত গীতৰ সংকলন এখন উলিয়ায়, হাৰ্ড হিটিং ছুজ্ ফৰ হাৰ্ড-হিট পিপ্পল নামেৰে। ইয়াৰ ফলত চিগাৰে লী হেইছনামে মানুহ এজনৰ সংস্পৰ্শলৈ আহে, যি নিজস্ববীয়াইকে শ্ৰমিকৰ গীতৰ সংকলন এখনৰ কাম হাতত লৈছিল। চিগাৰে হেইছ আৰু মিলাৰ্ড লেমপে'ল নামে এগৰাকী চিত্ৰনাট্য লেখকৰ সতে 'দ্য অ'ল্মনেক চিংগাৰ্জ' (The Almanac Singers) নামে জোঁট বান্ধে। 'অ'ল্মনেক' অথবা 'বৰ্ষপঞ্জী' শব্দটোৱে সূচোৱাৰ দৰেই 'অ'ল্মনেক চিংগাৰ্ছ'ৰ মূল উদ্দেশ্য আছিল এক গতিশীল ইস্তাহাৰ ৰূপে যুদ্ধ বিৰোধী, শাস্তিকামী, শ্ৰমিকৰ স্বাৰ্থক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া আৰু অন্যান্য সমসাময়িক বিষয় সম্বন্ধে গীত ৰচনা আৰু পৰিবেশন কৰা। পাছলৈ উডি গাথৰি, বে'ছ ল'মেক্স হেৰিচ, জচ ফ্ৰাইট আদি বিভিন্ন শিল্পীয়ে বিভিন্ন সময়ত 'অ'ল্মনেক চিংগাৰছ'ত যোগদান কৰে। কিন্তু তেনে সময়তে দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ আৰম্ভ হোৱাত চিগাৰ সেনাবাহিনীত ভৰ্তি হ'বলগীয়া হয় আৰু ফলস্বৰূপে 'অ'ল্মনেক চিংগাৰছ'ত ভাঙোন ধৰে। যদিও চিগাৰে এগৰাকী প্ৰশিক্ষিত বিমান মেকানিক হিচাবেহে যুদ্ধত যোগদান কৰিছিল পাছলৈ তেওঁক সৈন্যসকলৰ মনোৰঞ্জনৰ অৰ্থে তেওঁলোকৰ আগত গীত পৰিবেশনৰ বাবে নিয়োজিত কৰা হয়।

১৯৫০ চনত পিট চিগাৰ আৰু 'অ'ল্মনেক চিংগাৰছ'ৰ কেইজনমান সদস্যই 'দ্য ৱিভাৰ্ছ' (The Weavers) নামেৰে পুনৰ একগোট হয়। পঞ্চাশৰ দশকত আমেৰিকাত জন্ম হোৱা কমিউনিষ্ট জুগুপ্সাৰ ফল স্বৰূপে 'ৱিভাৰ্ছ'ৰ গীতসমূহত ৰাজনৈতিক মন্তব্য বহু পৰিমাণে পৰিহাৰ কৰি চলিবলগীয়া হৈছিল অথবা কথাত মাজত তেওঁলোকৰ মন্তব্য, ৰাষ্ট্ৰৰ সমালোচনাসমূহ ঢাকি ৰাখিবলগীয়া হৈছিল। সেইসময়ত 'ৱিভাৰ্ছ'ৰ 'গুডনাইট আইৰিণ', 'জেনা জেনা জেনা' আদি গীতে সমগ্ৰ আমেৰিকাতে প্ৰবল জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰে।

কিন্তু এনে জনপ্ৰিয়তাৰ মাজতে ১৯৫৩ চনত হঠাতে 'ৱিভাৰ্ছ'ৰ ওপৰত চৰকাৰী নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰা হয়; কাৰণ এফ. বি. আই.এ চিগাৰ আৰু লী হেইছক কমিউনিষ্ট দলৰ সদস্য বুলি জগৰীয়া কৰে আৰু এই বিষয়ে সাক্ষ্য দিবলৈ চিগাৰক 'অনা-আমেৰিকান কাৰ্য-কলাপৰ গৃহ সমিতি'ৰ সমুখলৈ মাতি পঠিওৱা হয়। এই সংবিধান প্ৰদত্ত ক্ষমতাৰ অধিকাৰী সমিতিৰ মূল কাৰ্য আছিল আমেৰিকাৰ সমাজৰ প্ৰভাৱশালী কমিউনিষ্টসকলৰ (প্ৰকৃত বা সন্দেহযুক্ত) ওপৰত তদন্ত চলোৱা। এই সমিতিৰ আতিশায়াৰ ফলত বিংশ শতিকাৰ চল্লিছৰ দশকৰ শেষৰ ফালে চাৰ্লি চেপলিনকে আমেৰিকাৰ বহুতো শিল্পী-অভিনেতাই দেশ ত্যাগ অথবা আত্মগোপন

কৰিবলগীয়া হৈছিল। আনকি ৰাষ্ট্ৰৰ হেঁচাৰ ফলত বহুতো চলচিত্ৰ ষ্টুডিঅ'ই ছেডিয়েট ৰাছিয়া বা কমিউনিষ্ট বিৰোধী ছবি নিৰ্মাণ কৰিবলগীয়াত পৰিছিল। চিগাৰে ১৯৫৫ চনৰ ১৮ আগষ্টত এই সমিতিৰ সন্মুখীন হৈ সমিতিৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিবলৈ অস্বীকাৰ কৰে আৰু কয়, "মই মোৰ আনুগত্য, আন মানুহৰ সৈতে মোৰ সম্পৰ্ক, মোৰ আদৰ্শ, ৰাজনৈতিক বা ধৰ্মীয় বিশ্বাস, অথবা মই নিৰ্বাচনত কাক ভোট দিওঁ—এনেধৰণৰ কোনো ব্যক্তিগত প্ৰশ্নৰ মই উত্তৰ নিদিওঁ। মই ভাবোঁ এজন আমেৰিকানে এনেধৰণৰ প্ৰশ্নৰ সন্মুখীন হোৱাটো— বিশেষকৈ এনে ধৰণৰ বাধ্য-বাধকতাৰ মাজত—অতি অন্যায্য কথা।"

এই ভাষাৰ কাৰণে ১৯৫৭ চনৰ মাৰ্চ মাহত চিগাৰক সংসদ অৱমাননাৰ দোষত অভিযুক্ত কৰা হয়। ১৯৬১ চনত এই সম্পৰ্কে অনুষ্ঠিত হোৱা এক মোকদ্দমাত তেওঁক দহ বছৰৰ বাবে কাৰাদণ্ড প্ৰদান কৰা হয় যদিও ১৯৬২ চনত এক আপীল আদালতে এই দণ্ড খাৰিজ কৰে।

ইয়াৰ মাজতে ১৯৫৮ চনত 'ৱিভাৰ্ছ'ৰ বাকীসকল সদস্যই এটা চিগাৰেটৰ বিজ্ঞাপনত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ প্ৰতিবাদত চিগাৰে 'ৱিভাৰ্ছ' ত্যাগ কৰে আৰু ইয়াৰ লগে লগে আৰম্ভ হয় চিগাৰৰ একক যাত্ৰা। চৰকাৰী নিষেধাজ্ঞাৰ ফলস্বৰূপে চিগাৰে প্ৰায় সোতৰ বছৰ কাল সকলো ধৰণৰ ৰাজহুৱা সংগীতানুষ্ঠান, টি.ভি., ৰেডিঅ'ৰ কাৰ্যসূচীত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ পৰা আৰু কোনো ধৰণৰ চাকৰিত যোগদান কৰাৰ পৰা বিৰত থাকিব লগীয়া হ'ল; কিন্তু সেই চৰকাৰী নিষেধাজ্ঞা এফালৰ পৰা চিগাৰৰ আৰু আমেৰিকাৰ লোক সংগীতৰ বাবে আশীৰ্বাদ স্বৰূপ হৈ পৰিল। এই নিষেধাজ্ঞাৰ কালছোৱা চিগাৰে এখনৰ পাছত আনখনকৈ আমেৰিকাৰ বিভিন্ন বিদ্যালয়ৰ আৰু কলেজৰ শিশু-যুৱক-যুৱতীৰ আগত গীত পৰিবেশন কৰি গ'ল। চৰকাৰৰ নিষেধাজ্ঞা আছিল বুজন মানুহৰ আগত 'উচটনিমূলক' গীত পৰিবেশন কৰাত, অবুজ শিশুক গীত শিকোৱাত নহয়। চিগাৰৰ গীতৰ দ্বাৰা উদ্বুদ্ধ হৈ চিগাৰৰ গীতৰ অনুষ্ঠানত ভাগ লোৱা শিশু, যুৱক-যুৱতীসকলৰ মাজৰ পৰাই কেইবাগৰাকীও গায়ক-শিল্পীৰ জন্ম হ'ল, যি ভৱিষ্যতে আমেৰিকাৰ লোকসংগীত আৰু গণচেতনাৰ সংগীতৰ ধাৰাটো নিৰৱচ্ছিন্নভাৱে বোৱাই ৰখাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিলে। বিংশ শতাব্দীৰ পঞ্চাশৰ আৰু ষাঠীৰ দশকত, ৰক এণ্ড ৰ'ল আৰু ৰক সংগীতৰ ধাৰা আৰম্ভ হোৱাৰ আগত সমগ্ৰ আমেৰিকা জুৰি লোকসংগীতৰ জনপ্ৰিয়তাৰ যি জোৱাৰ উঠিছিল, তাত পিট চিগাৰৰ অৱদান কম নাছিল। আনকি আমেৰিকাত আৰু সমগ্ৰ বিশ্বতে ৰক এণ্ড ৰ'ল আৰু ৰক সংগীতৰ বিপুল জনপ্ৰিয়তা বৃদ্ধি পোৱাৰ সময়তো—যি সময়ত বব ডিলানকে আদি কৰি বহুতো লোকসংগীতৰ শিল্পীয়ে বৈদ্যুতিক সংগীতৰ মাধ্যমলৈ গতি কৰিব ধৰিছিল—তেতিয়া পিট চিগাৰৰ দৰে এমুঠিমান শিল্পীয়েহে নিজ বাটত অবিচল হৈ আছিল। ইয়াৰ অন্তৰালত আছিল চিগাৰৰ দৃঢ় বিশ্বাস, যে সংগীত মাথো এক পণ্য সামগ্ৰী নহয়। ইয়াৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক ভূমিকা আছে। চিগাৰৰ নিজৰ ভাষাত, "...মই প্লেট'ৰ এযাৰ কথাত উদ্ধৃতি দিবৰ ভাল পাওঁ, যে 'সমাজত অপসংগীতৰ প্ৰসাৰ হ'বলৈ দিয়াটো অতিশয় বিপদজনক।'"

চিগাৰে গীত পৰিবেশন কৰোতে তেওঁৰ হাতৰ বেঞ্জ'খন বা গীটাৰ এখনৰ বাহিৰে আন কোনো যন্ত্ৰ-সংগীতৰ সহায় নলয়। চিগাৰৰ ওচৰত যন্ত্ৰ-সংগীতকৈ গীতৰ কথাখিনিৰ মূল্য বেছি। এই সন্দৰ্ভত ১৯৬৫ চনত অনুষ্ঠিত হোৱা 'নিউপ'ৰ্ট লোকসংগীত সন্মিলনী'ত ঘটা এটি ঘটনাৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি। চিগাৰ আছিল সেই সংগীত সন্মিলনীখনৰ কাৰ্যবাহী সমিতিৰ সদস্য। সেই সন্মিলনীখনত বব ডিলানে বৈদ্যুতিক বাদ্য-যন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰি অতি উচ্চ স্বৰত আমেৰিকান লোকগীত এটি পৰিবেশন কৰিছিল।

নিষেধাজ্ঞাৰ কালত, জনতাৰ সমুখত

চিগাৰে গীতটো আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে সংগীতানুষ্ঠানখনৰ শব্দযন্ত্ৰী গৰাকীৰ ওচৰলৈ গৈ তেওঁক যন্ত্ৰসংগীতৰ স্বৰৰ মাত্ৰা কৰাই দিবলৈ কয়। কিন্তু শব্দযন্ত্ৰী গৰাকীয়ে চিগাৰক কয় যে, “তেওঁলোকে এইদৰেই বিচাৰিছে।” চিগাৰে পাছত কয়, “তেওঁ কোন ‘তেওঁলোক’ৰ কথা কৈছিল নাজানো, কিন্তু মই তেওঁক কৈছিলোঁ যে মোৰ হাতত এতিয়া কুঠাৰ এখন থকা হ’লে মই স্পীকাৰৰ এই তাঁৰডাল একেঘাপে কাটিলো হয়। কাৰণ ববে যিটো গীত গাইছিল তাৰ কথাংশ আছিল অতিশয় গুৰুত্বপূৰ্ণ (‘মই আৰু মেগীৰ পামত গেবাৰী নাখাটো’। কিন্তু তাত যন্ত্ৰ সংগীতৰ শব্দ ইমানেই বেছি আছিল যে গীতটোৰ কথাখিনিৰ একোৰেই বুজিব পৰা নগৈছিল।”

গোটেই জীৱন জুৰি শোষণ, বিভেদ আৰু যুদ্ধৰ বিৰুদ্ধে গীত গাই, মাত মতি অহা চিগাৰে যাঠি আৰু সত্তৰৰ দশকত ভিয়েটনামৰ যুদ্ধত আমেৰিকাৰ অংশগ্রহণৰ বিৰুদ্ধে এক বলিষ্ঠ স্থিতি গ্রহণ কৰিছিল আৰু আমেৰিকাবাসী আৰু আমেৰিকাৰ শাসকসকলৰ প্ৰতি আহ্বান জনাইছিল—

If you love your Uncle Sam
Support our boys in Vietnam
Bring 'em [them] home

২০০৫ চনত আমেৰিকাৰ ইৰাক আক্ৰমণৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত তেওঁ এই একেটা গীতকে নতুন ৰূপত গায়—

If you love this land of the free
Support our boys in overseas,
Bring 'em home.

আৰু কয় যে—

Now we don't want to fight for oil
Underneath some foreign soil,
Bring 'em home.

ভিয়েটনাম যুদ্ধৰ সময়তে চিগাৰে ৰচনা কৰা এটি বিখ্যাত যুদ্ধ বিৰোধী গীত হৈছে Waist Deep in the Big Muddy। গীতটোৱে এজন ‘জধামুখ’ (‘big fool’) সেনাধ্যক্ষৰ কথা কয় যি দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ সময়ত জলাশয় এটা পাৰ হওতে লগৰীয়া সৈন্যসকলৰ সকাঁয়নিলে কাণষাৰ নকৰি পল বোকাত পৰি আওমৰণে মৰে। গীতটোৰ শেষৰ ফালে কথকে বৰ্তমানলৈ ওভতি আহি কয়—

এতিয়াও যেতিয়াই মই বাতৰি কাকতত চকু ফুৰাওঁ
তেতিয়াই মোৰ মনে কয়—
যে আমি এৰ্ককাল বোকাত আছোঁ পোত গৈ,
আৰু আমাক বৰ বৰ মুখই হেঁচুকিছে অহৰহ। (ভাঙনি প্ৰবন্ধ

লিখকৰ)

এই ‘বৰ বৰ মুখ’সকল হৈছে সেইসময়ৰ আমেৰিকাৰ নেতৃবৃন্দ, যি ভিয়েটনামৰ যুদ্ধৰ দিশহীনতা অনুভৱ কৰিও উদ্দেশ্যবিহীন ভাৱে যুদ্ধখন চলাই গৈছিল।

এই গীতটিৰ দৰেই চিগাৰ আন ভালেমান কালজয়ী যুদ্ধবিৰোধী আৰু শান্তিকামী গীতৰ স্ৰষ্টা বা প্ৰচাৰক। চিগাৰৰ দ্বাৰা ৰচিত এনে এটি বিশ্ববিখ্যাত গীত হৈছে ‘Where Have All the Flowers Gone?’ পৃথিৱীৰ বহু ভাষালৈ অনূদিত হোৱা এই গীতটি অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰিছিল প্ৰয়াত হেমাঙ্গ বিশ্বাসে। গীতটিত কথকে সুধিছে—

ফুলনি ক’লৈ গ’ল

কিমানদিন উকলি গ’ল

ফুলনি ক’লেনো গ’ল

কিমানদিন হ’ল

ফুলনি ক’লেনো গ’ল

ফুলকুঁৱৰীয়ে চিঙি নিলে

কাহানিকৈ বুজিব

আৰু কাহানি বুজিব।। (কুলখুৰাৰ চোতাল, হেমাঙ্গ

বিশ্বাস।)

১৯৬৬ চনত পিট চিগাৰে কেইজনমান লোকৰ লগ হৈ আমেৰিকাৰ হাডছন নৈখন পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখাৰ উদ্দেশ্যেৰে ‘হাডছন বিভাৰ শ্লুপ ক্লিয়াৰৱাটাৰ’ (Hudson River Sloop Clearwater) নামৰ সংস্থাটোৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। উক্ত সংস্থাটোৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ সময়ত আমেৰিকাৰ চৰকাৰে হাডছন নৈখন ঔদ্যোগিক নৈ বুলি ঘোষণা কৰাৰ লগতে তাত থকা মাছ-কাছ আদি খোৱাৰ অযোগ্য বুলি ঘোষণা কৰিছিল। আনকথাত, হাডছন নৈখনৰ প্ৰতি চৰকাৰে সকলো ধৰণৰ দায়িত্ব অস্বীকাৰ কৰিছিল। তেনে সময়তে চিগাৰ আৰু তেওঁৰ সহযোগীসকলে নৈখনৰ হেৰোৱা স্বাস্থ্য ওভতাই আনিবৰ বাবে বিভিন্ন পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰে। ইয়াৰে অংশ হিচাবে ১৯৬৯ চনত হাডছন নৈৰ বুকুত ‘ক্লিয়াৰৱাটাৰ’ নামৰ এশ ছফুট দীঘল নৌকা এখন মেলা হয়। এই নৌকাখনত বিভিন্ন বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক আৰু সাধাৰণ মানুহকো বৈজ্ঞানিকভাৱে নৈৰ পৰিৱেশতন্ত্ৰ, জল ৰসায়নবিদ্যা আদিৰ ব্যৱহাৰিক শিক্ষা দিয়া হয়। এই সংস্থাটোৰ কাৰ্যসূচীৰ অংশস্বৰূপে প্ৰতি বছৰে হাডছন নৈৰ পাৰৰ ক্ৰটন পইণ্ট পাৰ্কত ‘গ্ৰেইট হাডছন বিভাৰ ৰিভাইভেল’ নামৰ এখন দুদিনীয়া দাতব্য সংগীতানুষ্ঠান আয়োজন কৰা হয়, য’ত চিগাৰ আৰু আমেৰিকাৰ আন বহুতো আগশাৰীৰ শিল্পীয়ে গীত পৰিৱেশন কৰে। চিগাৰ আৰু তেওঁৰ সংগীসকলৰ চেষ্টাৰ ফলত চিগাৰৰ একালৰ এই সপোন বহুলাংশে ফলিয়াইছে—

যদিও তোমাৰ সোঁত অলস, মলিন

তোমাক ভাল পাওঁ, ৰচোঁ সপোন ৰঙীণ, যে

কোনোবা দিনা—নহ’ব পাৰে অহাটো বছৰেই—

মোৰ মৰমৰ হাডছন নৈ,

তুমি ফটিকৰ ধাৰেৰে বৈ যাবাগৈ। (ভাঙনি প্ৰবন্ধ লিখকৰ)

হাডছন নৈক লৈয়েই হওক বা অন্যথাই হওক, চিগাৰে পৰিৱেশ সচেতনাৰ উদ্দেশ্যে বহুতো গীত ৰচনা আৰু পৰিৱেশন কৰিছে। ইয়াৰে এটি উল্লেখযোগ্য উদাহৰণ হৈছে বিল ষ্টিলৰ দ্বাৰা ৰচিত ‘Garbage’ শীৰ্ষক গীতটি। এই গীতটিত গীতিকাৰে মি. টমছন নামৰ মানুহ এজনৰ দিনটোৰ

কার্যসূচীৰ মাজেৰে মানুহে সৃষ্টি কৰা বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ আৱৰ্জনাৰ কথা কৈছে। চিগাৰে এই গীতটি যোৱা চল্লিছ বছৰ ধৰি বিভিন্ন অনুষ্ঠান আৰু উপলক্ষ্যত পৰিবেশন কৰি আহিছে। গীতটোৰ একাংশ এনেধৰণৰ—

We're filling up our minds with garbage...
Their stocks and their bonds, all garbage
What will they do when their system
goes to smash,
There's no value to their cash,
There's no money to be made,
But there's a world to be repaid?

স্বাভাৱিকতে চিগাৰে ভাল গীত এটিৰ তথাকথিত বাণিজ্যিক সফলতাতকৈ গীতটিৰ প্ৰসাৰৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়ে—গীতটি তেওঁৰ নিজৰে হওক বা আন শিল্পীৰে হওক। “বহুতো মানুহে ভাবে,” তেওঁ কয়, “যে এটি গীত লোকগীত হ’বলৈ হ’লে সি নাইবুলিও অস্তুত তিনিশ বছৰ পুৰণি হ’ব লাগিব। মই কিন্তু কওঁ যে আমি লোকসংগীতৰ জীৱন্ত ধাৰা এটি পাবলৈ হ’লে পুৰণি গীতসমূহৰ সংৰক্ষণৰ লগতে নতুন নতুন গীতো তাত যোগ দিব লাগিব।” এই পুৰণিক জীয়াই ৰখাৰ লগতে নতুনকো আগবঢ়াই লৈ যোৱাৰ যি দৰ্শন, তাৰ সুন্দৰ প্ৰতিফলন দেখা যায় চিগাৰৰ সংগীতানুষ্ঠানসমূহত। চিগাৰে তেওঁৰ প্ৰায়বোৰ অনুষ্ঠানতে তেওঁৰ নিজৰ গীত আৰু পৰম্পৰাগত লোকগীতৰ উপৰিও তেওঁৰ অগ্ৰজ আৰু তেওঁৰ কনিষ্ঠ শিল্পীসকলৰ বহুসংখ্যক গীত পৰিবেশন কৰে। এইক্ষেত্ৰত তেওঁৰ উদ্দেশ্য মাথোঁ সেই অনুজসকলক ব্যক্তিগতভাৱে উৎসাহ দিয়াই অথবা তেওঁলোকক জনাজাত কৰি তোলাই নিশ্চয় নহয়। তেওঁৰ উদ্দেশ্য সমাজত সংগীতৰ এক সুস্থ পৰম্পৰাৰ গঢ় দি তাক প্ৰতিপাল কৰা, আৰু সেই পৰম্পৰাৰ ধ্বজা কঢ়িয়াই

নিবলৈ এচাম যোগ্য উদ্ভৱসূৰীৰ জন্ম দিয়া। সেয়ে হয়তো চিগাৰে কয়, “মই নিজকে এজন কৃষক বুলিহে গণ্য কৰোঁ, যাৰ কাম হৈছে শইচৰ গুটি সিঁচা।”

চিগাৰৰ গীতৰ অনুষ্ঠানসমূহৰ আন এক বৈশিষ্ট্য হৈছে এইবোৰৰ বিষয়-বস্তুৰ বৈচিত্ৰতা। তেওঁ অনুষ্ঠানসমূহত এহাতে যিদৰে বিভিন্ন ধৰণৰ আমেৰিকান লোকগীত, ৰাজনৈতিক, সামাজিক বিষয়ৰ গীত পৰিবেশন কৰে, তেনেদৰেই পৰিবেশন কৰে আণৱিক বোমাৰ বিভীষিকাক লৈ ৰচিত এটি জাপানী ভাষাৰ লোকগীত; আফ্ৰিকাত সূৰ্যৰ প্ৰখৰ ৰ’দত হাবি ভাঙি ৰেল পথ বহুওৱা বনুৱাই গোৱা কোনোবা আফ্ৰিকান ভাষাৰ লোকগীত এটি; সাগৰ তীৰত থিয় হৈ সৈনিক পুৱলৈ বাট চাই থকা কোনো দুখনী আইৰিছ মাতৃৰ শোক বিলাপ, অথবা, জাৰ্মানীৰ নাজী বাহিনীৰ হাতৰ পৰা বাগি দি পলাই অহা কোনোবা ইহুদী লোকে ৰচা এটি জাৰ্মান মুক্তি গীত। এই আটাইবোৰ গীতৰ কোনোবাটো হয়তো প্ৰেম বা বিৰহৰ, কোনোবাটো ভৱিষ্যতৰ কলপতীয়া সপোনৰ আৰু কোনোবাটো হয়তোবা খুছতীয়া, বেবেৰিবাং গীত। চিগাৰৰ গীতৰ এই চমৎকাৰ নিৰ্বাচনে এই কথাকে কয়, যে তেওঁ সংগীতক মাথোঁ এক ৰাজনৈতিক বা আদৰ্শবাদী হাতিয়াৰ বুলিও নাভাবে। তেওঁৰ কাৰণে সংগীতৰ গুৰুত্ব, অৰ্থ অতি ব্যাপক। সংগীত মানুহৰ জীৱনৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংশ আৰু সেয়ে ভাল সংগীতে মানুহৰ জীৱনৰ

সকলোবোৰ দিশেই প্ৰতিফলিত কৰিব লাগিব—খং, দুখ, প্ৰেম, বিৰহ, প্ৰতিবাদ—সকলোবোৰ।

তথাপিও চিগাৰৰ গীতৰ সভাসমূহৰ প্ৰধান অলঙ্কাৰ তেওঁৰ শ্ৰোতাসমূহহে। চিগাৰৰ সংগীত সভাত চিগাৰৰ ভূমিকা গীতৰ আঁত ধৰোতা হিচাবেহে। ইয়াৰ মুখ্য শিল্পী হৈছে দৰ্শকসকল। প্ৰতিখন অনুষ্ঠানতে, প্ৰায় প্ৰতিতো গীততে চিগাৰে তেওঁৰ হাতৰ বেঞ্জ’খন বা গীটাৰ এখনৰ সহযোগত আগে আগে গুৰি ধৰি যায় আৰু দৰ্শকসকলে সমন্বয়ে তেওঁৰ সৈতে অংশগ্ৰহণ কৰে। চিগাৰে কয়, “মোৰ জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠ সংগীত সেইখিনি যিখিনি মোৰ শ্ৰোতাসকলৰ আটায়ে ডেকা-বুঢ়া, উদাৰপন্থী-ৰক্ষণশীল নিৰ্বিশেষে সমন্বয়ে মোৰ সৈতে সহযোগ কৰিছে।”

আজিও এই তিৰান্নবৈ বছৰ বয়সীয়া শিল্পী গৰাকী সমানেই সক্ৰিয়। এতিয়াও তেওঁ গীতৰ বাণীবন্ধন কৰে, বিভিন্ন অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহণ কৰে, গীত পৰিবেশন কৰে; নিজ হাতেৰে কাঠ-খৰি ফালে, আৰু অন্যান্য শাৰিবীক

‘ৱালষ্ট্ৰিট অধিগ্ৰহণ’ কাৰ্যসূচীত চিগাৰ, ২০১১ চনৰ ২১ অক্টোবৰৰ মাজনিশা

শ্ৰম কৰে; ‘বিভাৰ টাউন কিড্‌ছ’ নামে তেওঁৰ চুবুৰীয়া অঞ্চলৰ স্কুলীয়া ল’ৰা-ছোৱালীৰ দল এটাক সংগীত, সমাজ সচেতনতা আৰু পৰিবেশন সজাগতাৰ বিষয়ে শিক্ষা দিয়ে। ২০১১ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত এইদলটোৱে তেওঁলোকৰ ‘টুম’ৰ’জ ছিলড্ৰেন ৱিথ্ পিট চিগাৰ এণ্ড বিভাৰটাউন কিড্‌ছ্ এণ্ড ফ্ৰেইণ্ড্জ্’ নামৰ গীতৰ এলবামটোৰ বাবে বছৰটোৰ শ্ৰেষ্ঠ শিশু এলবামৰ গ্ৰেমী পুৰস্কাৰ লাভ কৰে। ২০১১ চনৰে অক্টোবৰ মাহৰ ২১ তাৰিখে মাজনিশা চিগাৰে তেওঁৰ গায়ক নাতি তাও ৰড্ৰিগেজ্ চিগাৰ আৰু আন আন লোকৰ সৈতে ‘ৱালষ্ট্ৰিট অধিগ্ৰহণ’ৰ পদযাত্ৰাত অংশগ্ৰহণ কৰি গীত পৰিবেশন কৰে।

পিট চিগাৰৰ কৰ্মৰ চালিকা শক্তি, তেওঁৰ জীৱনৰ মূলমন্ত্ৰ হয়তো এইটোৱেই—

“যদি কোনোবাই তোমাক সোধে পৃথিৱীৰ সবাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাইখন কি, তেন্তে তেওঁক ক’বা, যে তেওঁ যিখন ঠাইত আছে সেইখন, মাথোঁ সেইখনেই সবাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাই। পৃথিৱীখন সেইসকল মানুহেহে ৰক্ষা কৰিব পাৰিব, যিসকলে নিজৰ নিজৰ গৃহভূমিৰ কাৰণে কাম কৰে... পৃথিৱীৰ ভৱিষ্যত মাথোঁ কেইটামান বৃহৎ সংস্থাৰ হাতত নাই, আছে সেই অগণন সৰু সৰু মানুহৰ হাততহে, যিসকলে তেওঁলোকৰ সৰু সৰু কামৰ মাজেৰে সৰু সৰু অথচ গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আগবঢ়াব লাগিছে।”

মুখ্য সম্পাদক

ড° হীৰেন গোহাঁই

কাৰ্যবাহী সম্পাদক

ড° অখিল বৰুৱা দত্ত
নবজ্যোতি বৰগোহাঁই

সহযোগী সম্পাদক

ইন্দিৰ দেউৰী

সিন্ধুৰ্ণ লাহিড়ী

শৈলেন বৰকটকী

ঋতুৰাজ কলিতা

ভূপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী

দ্বিপেন কাকতি

ডাঃ জীৱন দত্ত বৰুৱা

ড° গৌতম কুমাৰ বৰা

যোগাযোগৰ ঠিকনা :

নতুন পদাতিক

গান্ধীৰস্তি, বাজহৰা কালীমন্দিৰৰ সন্মুখত

নতুন শৰণীয়া, ঘৰ নং-১৭

উপ-পথ-4A, গুৱাহাটী-৭৮১০০৩

E-mail

padatik.natun@gmail.com

naba.borghain@gmail.com

www.natunpadatik.webs.com

ডি টি পি

পদাতিক প্ৰকাশন

গুৱাহাটী-৭৮১০০৩

ফোন নং- ৯৪৩৫০৫৯৯৫৩

মুদ্ৰণ :

শৰাইঘাট ফটো টাইপছ প্ৰাঃ লিঃ

বামুণীমেদাম, গুৱাহাটী- ২১

গুৱাহাটী-৭৮১০০৩

ফোন নং- ৯৪৩৫১-৯৭৫১৫

বেটপাটৰ শিল্পী

জৰ্জ গ্ৰজ (জাৰ্মান)

- শ্ৰদ্ধাঞ্জলি : যুগো চ্চাবে'জ : এক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি ৪
কমবেড দীপাংকৰ চক্ৰবৰ্তীলৈ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি ৫
- সম্পাদকলৈ চিঠি : ৭
- সম্পাদকীয় : এজন বিপ্লৱী জননায়কৰ প্ৰস্থান ১০
- সাময়িকী : ১২
- সাক্ষাৎকাৰ : অৰুন্ধতী বয়ৰ সৈতে নতুন পদাতিকৰ সাক্ষাৎকাৰ ২০
- হেমাংগ বিশ্বাস বিশেষ : ২৫
হেমাংগ বিশ্বাসৰ “উজান গাং বাহিয়া” :
এক অন্তৰ্বৰ্তীকালীন প্ৰতিবেদন — ড° হীৰেন গোহাঁই ২৫
হেমাংগ বিশ্বাস আৰু চীন — মূল : সুদেষ্ণা চক্ৰবৰ্তী — অনুবাদ : বৰিতা ডেকা ৭৭
- মাৰ্ক্সবাদ বিশেষ ২৮
মাৰ্ক্সীয় সাহিত্য পঢ়িব লাগে কিয়? — সিদ্ধাৰ্থ লাহিড়ী ২৮
মাৰ্ক্সবাদৰ দৃষ্টিত উত্তৰ আধুনিকতাবাদ — অনুবাদ : কুমুদ বৰুৱা ৩১
- বিশেষ প্ৰবন্ধ :
আফজল গুৰুৰ ফাঁচি : এখন ব্যক্তিগত প্ৰতিবেদন — বিশ্বজিৎ চক্ৰবৰ্তী ৩৬
প্ৰযুক্তিক কোনে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে? — ড° অতনু কুমাৰ দত্ত ৪৬
- বিশেষ অনুবাদ :
আপোনাৰ বোমা প্ৰতিৰোধী পাতালগৃহত এটা সংলগ্ন শৌচালয় আছেনে?
যুদ্ধ গাজনিৰ মাজত জন্মদৰ উল্লাস মূল : অৰুন্ধতী বয় ৪২
- নৃতত্ত্ব :
উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত নৃতাত্ত্বিক চিন্তা-চৰ্চাৰ বিকাশৰ ধাৰা — ড° দ্বীপেন বেজবৰুৱা ৫১
- সংগীত :
পিট চিগাৰ : এক সুৰীয়া ব্যক্তিত্ব — পৰাগ কুমাৰ ডেকা ৫৫
- নাৰী বিশেষ :
নাৰীৰ নিৰাপত্তাহীনতা অৱসানৰ বাবে কাৰ্যকৰী পদক্ষেপ ল'ব লাগিব — জুনু বৰা ৫৯
- কবিতা : ৬৪
- গল্প : সূৰ্যৰ বং এটা — ভূমিধৰ তালুকদাৰ ৬৫
- বিশেষ অনুবাদ : লেটিন আমেৰিকা আৰু একৈশ শতিকাৰ সমাজবাদ (খণ্ড- ৪)
মূল : মাৰ্টা হাৰ্নেকাৰ অনু : ড° গৌতম কুমাৰ বৰা ৬৯
- ভাবানুবাদ (গ্ৰন্থ) : এজন অৰ্থনৈতিক ঘাতকৰ স্বীকাৰোক্তি
— মূল : জন পাৰ্কিনছ অনু : ডাঃ জীৱন দত্ত বৰুৱা ৭১
- দৰ্শন : ভাববাদ খণ্ডন— মূল : দেৱীপ্ৰসাদ চট্টোপাধ্যায়
অনু : শৈলেন বৰকটকী ৭৩
শ্ৰমিকৰ দৰ্শন — মূল : জ্যোতি ভট্টাচাৰ্য অনু : অৰিন্দম ডেকা ৭৫
- গ্ৰন্থ সমালোচনা : বিকল্প কবিতাৰ প্ৰস্তাৱনা — বিপুঞ্জয় ভূঞা ৭৮

- অৰক্ষিতী বয়ব সৈতে নতুন পদাতিকৰ সাক্ষাৎকাৰ
- মাৰ্ক্সীয় সাহিত্য পঢ়িব লাগে কিয় ?
- আফজল গুৰুৰ ফাঁচি : এখন ব্যক্তিগত প্ৰতিবেদন
- মাৰ্ক্সবাদৰ দৃষ্টিত উত্তৰ আধুনিকতাবাদ
- প্ৰযুক্তিক কোনে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে ?

নতুন

পদাতিক

প্ৰতিবেদন

ISSN 2250-3471

প্ৰকাশ কাল - ১ এপ্ৰিল, ২০১৩

মুখ্য সম্পাদক - ড° হীৰেন গোহাঁই

